

WIE IS ...?

**THOMAS MATULESIA,
KAPITAN PATTIMURA**

**MOLUKSE VOETSTAPPEN DOOR DE GESCHIEDENIS:
ZESTIEN VERHALEN OVER HISTORISCHE PERSONEN**

1817

Thomas
Matulesia

Dit gaf hem, Thomas Matulesia, kracht en energie. Zoveel mannen die naar deze geheime vergadering waren gekomen. Als voormalig sergeant-majoor in het leger van de Engelsen, was hij tot leider gekozen van de Molukkers die de Nederlanders wilden verjagen en kreeg hij de naam Pattimura, wat 'jonge koning' betekent. De Engelsen hadden vanaf 1810 de macht over de Molukken. Nu in het voorjaar van 1817 hadden ze het gezag weer aan de Nederlanders overgedragen. Maar een deel van de Molukse bevolking zag de terugkeer van de Nederlanders niet zitten. Vol vuur ging Pattimura door met zijn mannen toe te spreken: 'De soldij was goed bij de Engelsen. Dat hoef je van de Nederlanders niet te verwachten. Die betalen de Molukse soldaten slecht en ze laten ons ook weer dwangarbeid verrichten ...'

Vanaf fort Duurstede keek resident Rudolf van den Berg naar de groep Molukkers. Hij rilde. Dit had hij niet verwacht. De sfeer was oorlogszuchtig. Hij dacht aan de man, Pieter Souhuka, waarop hij enkele dagen geleden kwaad was geworden. 'Er broeit iets hier op Saparua. U moet goed oppassen', waarschuwde Souhuka. Maar hij durfde Souhuka toen niet te geloven. Hij liet hem zelfs stokslagen geven omdat hij dit soort praatjes verspreidde.

Van den Berg woonde pas in Saparua, samen met zijn vrouw, drie zoontjes en een dochtertje. En hij had maar een paar Europese militairen en Javaanse soldaten bij zich. 'Ze dansen de *tjakalele* (krijgdsdans) en dat voorspelt niet veel goeds', verbrak een officier zijn stilzwijgen. 'Ze gaan ons aanvallen.' En dat gebeurde. Al tijdens de eerste schoten werd de resident getroffen.

De overmacht was te groot. Hij hoorde het gegil niet meer toen zijn soldaten, maar ook zijn vrouw en kinderen gedood werden. Alleen zijn jongste zoontje, Jean Lubbert, overleefde als door een wonder de moordpartij op 15 mei 1817.

Het was ongeveer een week later. Thomas Matulesia zag de vloot aankomen in de baai van Saparua. 'De Nederlanders willen fort Duurstede weer heroveren. Ze gaan hier op het smalle strand van Wae Sisil landen. Dat wordt hun ondergang. Vanuit de bosjes vallen we ze zo aan.' De strijdkreten van de Molukkers waren angstaanjagend toen de Nederlanders landden. De strijd was kort, maar heftig. '*Tuan Compagnie sudah mati* (de Nederlanders zijn eraan)', schreeuwden de mannen van Pattimura.

Zes maanden later. In de bossen bij Siri Sori op Saparua hield luitenant Pietersen samen met zijn mannen het huisje nauwlettend in de gaten. De spanning was te snijden. 'Daar moet Pattimura zich schuilhouden', zei hij zachtjes. 'Ik hoop dat we hem nu te pakken krijgen.' In de afgelopen maanden was het verzet van Pattimura langzamerhand minder geworden. De Nederlanders stuurden steeds meer troepen. Het einde van de strijd leek nabij. Luitenant Pietersen keek verbaasd toen hij met zijn mannen het huisje binnenviel. Pattimura zat daar rustig en gaf zich zonder slag of stoot over. Hij maakte een kalme, berustende indruk.

Het was 7 uur 's ochtends op 16 december 1817. Strak keek Thomas Matulesia voor zich uit toen hij hoorde dat hij ter dood veroordeeld was. Rustig liep hij naar voren. Daar voelde hij hoe de strop rond zijn nek gelegd werd. Voor de laatste keer keek hij zijn tegenstanders aan en sprak met luide stem: '*Selamat tinggal, tuan-tuan* (Heren, ik wens u een goed verblijf hier).'

VERANTWOORDING

Auteur: Xaf Lasomer

Bron: 'Wie is ...?' serie in Papan Tulis, katern van het Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers in het magazine Marinjo 1998-2000, gebundeld in 2011

Bewerking/vormgeving: Nanneke Wigard, 2024

Meer weten?

Op de website [Vensters op de Molukse Geschiedenis](#) vind je meer informatie over de periode 1450-1950 en meer verhalen van historische personen

Boek *De strijd van Pattimura in documenten en verhalen*, Hans Straver, 2018

Illustraties:

Tekening Pattimura: Melroy Bisel, Lisa van den Broek en Vormgeving Onbekend bv (Vensters op de Molukse Geschiedenis)

Foto fort Duurstede: J. Straver-Smulders, 2010

Aquarellen tjakalele, vloot, strijd: Q.M.R. Ver Huell (Gelders Archief)